

Mida toob tööealistele puudega inimestele 1. juuli 2016 töövõimereformi vaates?

Anneli Habicht, Eesti Puuetega Inimeste Koja tegevjuht

Regina Salmu, Sotsiaalkindlustusameti kommunikatsiooninõunik

Töövõimereformi käivitumise ajal kehtib korraga nii vana kui uus metoodika. Et muudatustest oleks lihtsam aru saada, selgitame ja toome näiteid, kes, kuhu ja millal peab pöörduma.

1.07.2016 käivitub töövõimereformi teine etapp, mis muudab töövõime ja puude raskusastme tuvastamise metoodikat. Senised töövõime kaotuse protsendid asenduvad uues süsteemi järkjärgult kaheastmelise süsteemiga: osaline töövõime ja puuduv töövõime. Senise töövõimetuspensionini asemel hakatakse määrama töövõime toetust, mille suurus alates 1.07.2016 on osalise töövõime korral 192 ja töövõime puudumisel 337 eurot kuus. Kui uue hindamise tulemusena tuvastatakse senisel töövõimetuspensionäril osaline töövõime, kuid varasem töövõimetuspension ületab uut toetust, siis säilitatakse toetus varasema töövõimetuspensionini määras. Seda tingimusel, et inimene oli püsivalt töövõimetuks tunnustatud kestusega vähemalt kaks aastat ja töövõime hindamise taotlus on töötukassale esitatud tähtaegselt. *Näiteks kui teile on praegu määratud 90%-ne töövõimetus kestusega alates 01.03.2015 kuni 30.04.2017 ning te saate praegu töövõimetuspensionini 286 eurot kuus, kuid peale uut hindamist määratakse teile osaline töövõime, ei hakka te saama uut toetust 192 eurot kuus vaid varasema pensioniga võrdset toetust ehk ikka 286 eurot kuus.* Seega pole vaja karta toetuse vähenemist uues süsteemis. Uusi töövõimetoetusi hakatakse sarnaselt vanaduspensionidele kord aastas indekseerima. Osalise töövõimega isikul on õigus töövõimetoetusele juhul, kui ta täidab aktiivsuse nõudeid: töötab, õpib või on töötuna arvele võetud töötukassas.

Kuidas töövõimet hinnatakse ja puude raskusastet tuvastatakse?

Töövõime hindamiseks on õigus kõigil Eestis elamisõigust omaval inimestel, kes on tööealsed (16-aastased kuni vanaduspensioniealsed). Töövõime hindamine hakkab põhinema rahvusvahelisel klassifikatsioonil, mis mõõdab, kas inimene mingi funktsioonihäire tõttu ei saa teha tööd, õppida, suhelda või teha töötamisega seotud igapäevaelu toiminguid (näiteks ei saa töötada või õppida ilma spetsiaalse abivahendita või keskkonnakohanduseta, läbida jalgsi pikemaid vahemaid, kasutada ühistransporti jms).

Puude raskusastme tuvastamisel võetakse arvesse inimese: tervises seisund; tegevusvõime; kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadus, mis on suurem inimese eakohasest abivajadusest ja mis esineb vaatamata tehniliste abivahendite kasutamisel; elukeskkond; rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevused. Puude raskusastmeid jääb endiselt kolm: sügav puue, raske puue ja keskmine puue. Puude raskusaste tuvastatakse tööealisele puudega inimesele kestusega kuni viis aastat, kuid mitte kauemaks kui vanaduspensionieani. Kui tööealisel inimesel on tuvastatud puuduv töövõime kuni vanaduspensionieani, võib ka puude raskusastme tuvastada kuni vanaduspensionieani.

Kellele ja millal uus metoodika kehtima hakkab

- Inimesed, kellel on määratud töövõimekaotuse protsent või invaliidsusgrupp tähtajatult, jätkavad töövõimetuspensioni saamist kuni vanaduspensionieani.
- Inimesed, kellele on määratud töövõime kaotuse protsent ja kelle korduvekspertiisi tähtaeg saabub vahemikus 1.07 kuni 31.12.2016., peavad töövõimetuse korduvhindamiseks pöörduma kuni 2016. aasta lõpuni veel Sotsiaalkindlustusametisse (SKA). *Näiteks kui teie püsiva töövõime kaotuse otsus kehtib kuni 10.10.2016., siis pöördute korduvekspertiisiks endiselt SKA-sse ning teil hinnatakse töövõimetust senise metoodika alusel.*
- Inimesed, kellele on määratud töövõime kaotuse protsent ja kelle korduvekspetiisi tähtaeg saabub 1.01.2017. või hiljem, saavad töövõimetuspensioni kuni tähtaja lõpuni. *Näiteks kui teil on püsiv töövõimetuse ja puude raskusaste tuvastatud SKA poolt kestusega kuni 31.03.2018, jätkab SKA töövõimetuspensioni ning puuetega inimeste sotsiaaltoetuse maksmist määratud summas kuni 31.03.2018. Juhul kui soovite taotleda kordusekspertiisi, siis tuleb teil esitada uus taotlus Eesti Töötukassasse (edaspidi töötukassa) või SKA-sse otsusel märgitud korduvekspertiisi tähtaja jooksul, kuid mitte hiljem kui 31.03.2018.*
- Alates 1.07.2016 saavad esmakordselt töövõime hindamist taotlevad inimesed teha seda töötukassas. *Näiteks puudega lapsed, kellel täitub 16 eluaastat peale 1.07.2016 või tööealised, kes tervise püsiva halvenemise tõttu pöörduvad esmakordselt töövõime hindamisele.*

Kuidas taotlusi esitada

Elektroonselt on võimalik taotlust esitada töötukassa iseteenindusportaali kaudu või saata taotlus e-posti teel digiallkirjastatuna töötukassasse või SKA-sse. Lisaks saab taotluse saata kasutades postiteenust. Taotlusi saab esitada ka töötukassas või SKA-s kohapeal.

Taotlust täitma asudes...

Varuge täitmiseks piisavalt aega, u 1-1,5 h. Kirjeldage oma seisundit ja võimekust vastavalt tegelikkusele, arvestades igapäevategevusi ja toimetulekut. Ärge aimake küsimust ette vaid lugege see tähelepanelikult läbi. Abivahendi olemasolul arvestage soorituse kirjeldamist koos abivahendiga. Küsimustele vastates tuleb arvestada, et tegevus peab olema sooritatav:

- tavapärasel mõistes ohutult - tegevus ei tohi olla teostatud ülisuure pingutusega;
- piisavalt hästi ja nii tihti kui vajalik - tegevust peab olema võimalik korrata kohe pärast selle lõpetamist või väikese ajavahemiku möödumisel, see ei tohi kaasa tuua nii suurt kurnatust, et peale üht korda rohkemaks jõudu ei jätku;
- mõõduka aja vältel - tegevus peab olema sooritatav mõistliku aja jooksul. Mõistlik tähendab, et tegevus võtan enam-vähem kaks korda niipalju aega, kui see võtaks tervisekahjustuseta inimesel;

- vastusevarianti "seisund on muutlik" tuleks kasutada siis, kui vastava tegevuse tegemine mõnikord on võimalik ja mõnikord mitte. Kui seisund on muutlik, tuleb täpsustuste lahtris võimalikult selgelt kirjeldada, milline on taotleja tegevuste suutlikkus nõ heal päeval ja milline nõ halval päeval (heal perioodil/halval perioodil), kui sageli esineb enesetunde halvenemist.

Kuidas tehakse otsus

Töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise otsus põhineb ekspertarsti poolt koostatud hinnangul inimese terviseseisundi kohta. Hinnangut antakse kas ainult dokumendipõhiselt või lisaks sellele kohtub inimesega ka ekspertarst. Dokumendipõhine ekspertiis viiakse läbi inimese poolt täidetud taotluse andmete, Tervise infosüsteemist või taotleja arstilt saadud terviseandmete ning vajaduse korral ekspertarsti poolt teistele spetsialistidele või arstidele esitatud täiendavate päringute alusel. Visiidipõhine ekspertiis viiakse läbi olemasolevate dokumentide ja taotlejaga silmast silma kohtumise põhjal. Seda aga vaid juhul kui olemasolevate dokumentide ja andmete põhjal ei ole piisava täpsusega võimalik töövõimet hinnata või esitatud andmed on vastuolulised.

Lisainfot saate:

Sotsiaalkindlustamet: tel. 6121360 või lühinr. 16106
www.sotsiaalkindlustusamet.ee/puuetega-inimestele/
Eesti Töötukassa: tel. 15501 www.tootukassa.ee/toovoimereform